

میزان آگاهی و نگرش دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه در رابطه با ضرورت رعایت منشور حقوق بیمار در سال ۱۳۹۱

چکیده

مقدمه: دفاع از حقوق انسان به منظور حفظ حرمت اوست مطالبه و رعایت حقوق بیماران مستلزم آشنایی و آگاهی گروه های درگیر با بیماران می باشد لذا این پژوهش با هدف بررسی میزان آگاهی و نگرش دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه در خصوص رعایت منشور حقوق بیمار در سال ۱۳۹۱ انجام شد.

روش ها: مطالعه حاضر به روش توصیفی- تحلیلی و به صورت مقطعی در سال ۱۳۹۱ انجام گرفت. جامعه پژوهش را کلیه دانشجویان پرستاری و مامایی دانشکده پرستاری و مامایی تشکیل دادند. نمونه های پژوهش شامل دانشجویان سال سوم و چهارم بودند که به روش سرشماری وارد مطالعه شدند. داده ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۲ با آزمون های آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. **یافته ها:** در این مطالعه ۹۰ دانشجو بررسی شدند که میزان آگاهی ۵۵/۶٪ از دانشجویان متوسط ۳۴/۴٪، خوب و ۱۰٪ ضعیف بود، همچنین ۴۷/۸٪ نگرش خوب، ۳۸/۹٪ نگرش متوسط و ۱۳/۳٪ نگرشی ضعیف در خصوص منشور حقوق بیمار داشتند. یافته ها نشان داد که بین میزان آگاهی نمونه ها و متغیرهای سن و تاهل ارتباط آماری معناداری یافت شد ($P < 0/001$). به علاوه بین میزان نگرش و متغیرهای جنس ($P < 0/013$) و منبع اطلاعاتی ($P < 0/001$) ارتباط آماری معناداری یافت شد.

نتیجه گیری: با توجه به نتایج حاصله و اهمیت موضوع و با توجه به ارتباط مستقیم و نزدیک دانشجویان با بیماران و میزان آگاهی و نگرش متوسط دانشجویان، لذا ضروری است که مسئولین مربوطه زمینه ها و امکانات لازم را جهت افزایش آگاهی و نگرش دانشجویان فراهم نمایند.

کلید واژه ها: آگاهی، نگرش، منشور حقوق بیمار

جهانگیر رضایی^۱، امیر آرین^{۲*}، پگاه

صدیقی^۳، محمود فخری^۴، آرش

ضیاءپور^۵، فرانک جعفری^۱

۱. گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران.

۲. کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران.

۳. بیمارستان امام علی (ع)، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران.

۴. گروه اتاق عمل، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران.

۵. روابط عمومی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران.

***عهده دار مکاتبات:** کرمانشاه، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه.

Email: amirarian89@yahoo.com

مقدمه:

یکی از صفات مهمی که سرچشمه ی بسیاری از کمالات است، داشتن روح احساس مسئولیت نسبت به حقوق دیگران و خدمتگزاری به هم نوعان است که هر صاحب علمی باید واجد آن باشد. در عرصه بهداشت و درمان که صیانت از جان انسان ها و مراقبت و ارتقاء سلامت آنها جایگاه خطیری را برای دست اندرکاران این حرفه رقم می زند، رعایت حقوق بیمار اهمیت مضاعفی می یابد^۱. هدف از منشور حقوق بیمار را می توان به این صورت ذکر کرد: "دفاع از حقوق انسان به منظور حفظ حرمت و عزت او و برای اطمینان از اینکه در مواقع بیماری به ویژه در فوریت های پزشکی بدون تبعیض نژادی، سنی، جنسی و دارا

بودن قدرت مالی، از جسم و جان او محافظت به عمل خواهد آمد"^۲، منشور حقوق بیمار بیان میدارد این حق بیمار است که از مراقبت محترمانه برخوردار شود، از پزشکان و افراد دیگری که مستقیماً از او مراقبت می کنند در مورد تشخیص، نوع درمان و پیش آگاهی بیماری اطلاعات دقیقی را بخواهد و در مورد ادامه درمان یا رد کردن درمان توصیه شده، تصمیم گیری کند و برنامه درمانی خود را محرمانه نگه دارد^۲. دفاع از بیمار جزئی از وظایف پرستاران نیز می باشد، البته منظور از این دفاع، درگیری با افراد در مورد حقوق بیمار نیست، بلکه پرستاران و ارائه دهندگان مراقبتهای بهداشتی- درمانی در انجام اموری که منافع بیمار را تضمین می کند نباید به هیچ وجه کوتاهی نمایند^۳. در سالهای

مسئولیت دانشگاه‌ها است.^۱ با توجه به اینکه نظر پزشکان و پرستاران نسبت به منشور حقوق بیماران در اجرای این حقوق حایز اهمیت است و از وارد آمدن صدمات روحی و جسمی جبران ناپذیر به آنان و کاهش اثر بخشی خدمات و مراقبت‌های بهداشتی درمانی جلوگیری می‌نماید و نیز طبق بررسی پژوهشگر، در ایران پژوهشی که میزان آگاهی و نگرش کلیه دانشجویان به خصوص پرستاری و مامائی درگیر با بیماران در بیمارستانهای آموزشی را مورد بررسی قرار دهد، صورت نگرفته است. پژوهش‌های انجام شده بیشتر در زمینه سنجش میزان آگاهی و نگرش پزشکان، پرستاران و مدیران و بیماران صورت گرفته بود. با توجه به اینکه دانشجویان دوره ی کارآموزی در بیمارستانهای آموزشی به طور مستقیم با بیماران در ارتباط هستند، لازم است که همانند اعضای که در درمان حضور دارند حقوق بیماران را رعایت نمایند. لذا پژوهش حاضر به بررسی میزان آگاهی و نگرش دانشجویان پرستاری و مامائی دانشکده پرستاری و مامائی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه در خصوص رعایت منشور حقوق بیمار در سال ۱۳۹۱ پرداخته است.

مواد و روش‌ها:

پژوهش حاضر به روش توصیفی تحلیلی و به صورت مقطعی انجام گرفته است. جامعه پژوهش را کلیه دانشجویان سال سوم و چهارم پرستاری و مامائی مشغول به تحصیل در دانشکده پرستاری و مامائی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه تشکیل دادند که به روش سرشماری وارد مطالعه شدند. حجم نمونه شامل ۱۰۵ نفر بود که از این تعداد ۹۰ نفر پرسشنامه‌ها را به صورت کامل تکمیل نمودند و وارد مطالعه شدند و دانشجویانی که به صورت ناقص پرسشنامه‌ها را تکمیل نمودند از مطالعه خارج شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌ی سه قسمتی روا و پایا استفاده شد که بخش اول شامل ۹ سوال در خصوص اطلاعات دموگرافیک، بخش دوم شامل ۲۹ سوال در خصوص آگاهی از منشور حقوق بیمار می‌باشد و بخش سوم شامل ۲۹ سوال در خصوص نگرش در مورد منشور حقوق بیمار بود، پژوهشگر بعد از معرفی خود و هدف از انجام پژوهش به دانشجویان و روند اجرای آن و با کسب رضایت آگاهانه آنان، پرسشنامه را در اختیار دانشجویانی که شرایط ورود به مطالعه را داشتند قرار داده شد. سوالات بخش آگاهی به

اخیر برای جلوگیری از سوء استفاده‌های احتمالی در امر پژوهش روی انسان ضوابط و مقررات خاصی تدوین شده است ولی در مورد برخورد با بیماران در بیمارستانهای آموزشی و چگونگی استفاده از آنها در امر آموزش دانشجویان پزشکی کم‌تر بحث شده است. از آنجایی که مشارکت دانشجویان در درمان و مراقبت از بیماران ممکن است مستقیماً برای بیمار منفعت و بهره‌ی خاصی نداشته باشد و حتی ممکن است او را دچار ضرر و آسیب نماید، مسائل اخلاقی مهمی در این میان مطرح می‌گردد که باید به طور دقیق مورد بحث و اظهار نظر قرار گیرد.^۲ وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی خود را در قبال ارائه‌ی مطلوب خدمات سلامت از جمله رعایت منشور حقوق بیمار برای آحاد جامعه مسئول می‌داند. منشور حقوق بیمار در ایران در سال ۱۳۸۱ تدوین و از سوی معاونت سلامت وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در زمستان ۱۳۸۱ به دانشگاه‌های علوم پزشکی ابلاغ گردید. مراکز بهداشتی درمانی بر اساس این دستورالعمل موظف بودند که مفاد منشور حقوق بیمار را در مکان مناسب و قابل رویت نصب نمایند.^۳ اما نتایج تحقیقات انجام شده بیانگر عدم اجرای مناسب منشور حقوق بیمار است.^۴ Woogara (۲۰۰۵) می‌نویسد پزشکان و پرستاران آگاهی کمی درباره‌ی اهمیت حقوق بشر و حفظ خلوت بیمار دارند و ارتقای آگاهی آنها از طریق در نظر گرفتن چنین دروسی (دروس مرتبط با حقوق بیمار) در برنامه ریزی درسی دانشجویان و برنامه‌های بازآموزی فارغ‌التحصیلان مورد نیاز است.^۵ مصدق راد و اثنی عشری (۱۳۸۳) به این نتیجه رسیدند که با وجود سطح آگاهی عالی از منشور حقوق بیمار میزان رعایت آن در حد ضعیف بود.^۶ برای حفظ احترام بیمار، دانشجویان باید نسبت به رازداری و حفظ اسرار که در حین درمان یا شرکت در فرآیند آموزش فاش می‌شود کاملاً حساس باشند و بدون رضایت آگاهانه و کتبی بیماران، حق انجام معاینات بالینی صرفاً آموزشی در بیماران را ندارند. به علاوه اطلاع بیماران از نقش دانشجویان می‌تواند به ارتباط مؤثرتر آنها و افزایش بازده آموزشی کمک نماید و نیز سبب جلب رضایت بیماران در امر آموزش شود. دانشگاه‌های علوم پزشکی در این حیطه مسئولیت مهمی دارند، نهادینه کردن اصول اخلاقی در بین دانشجویان و آگاه نمودن آنها برای زندگی حرفه‌ای آینده بخش مهمی از

خود را از اساتید و ۲۲/۲٪ از کتاب، ۱۱/۱٪ با خواندن مقاله و ۳۴/۴٪ از سایر منابع کسب کرده بودند. یافته های پژوهش در خصوص میزان آگاهی دانشجویان در خصوص منشور حقوق بیمار حاکی از آن بود که آگاهی ۵۵/۶٪ از دانشجویان متوسط، ۳/۴٪ خوب و ۱۰٪ ضعیف بود. در خصوص بررسی نگرش، دانشجویان در سه دسته نگرش خوب (۴۷/۸٪)، نگرش متوسط (۳۸/۹٪) و نگرش ضعیف (۱۳/۳٪) قرار گرفتند. نتایج نشان داد که بین میزان آگاهی دانشجویان در خصوص منشور حقوق بیمار با متغیرهای سال تحصیلی، رشته تحصیلی، منبع اطلاعاتی، اطلاع از مفاد منشور حقوق بیمار و موثر بودن محتوی دوره آموزشی، ارتباط آماری معنا داری وجود نداشت، اما بین متغیرهای سن ($P < 0/001$)، جنسیت ($P < 0/042$) و تاهل ($P < 0/001$) با میزان آگاهی دانشجویان ارتباط آماری معنا داری وجود داشت به گونه ای که در رابطه با سن و میزان آگاهی، بیشترین آگاهی مربوط به گروه سنی ۲۵-۲۳ بود، همچنین دانشجویان سال چهارم نسبت به دانشجویان سال سوم از میزان آگاهی بیشتری نسبت به منشور حقوق بیمار برخوردار بودند. همچنین نتایج بیانگر آن بود که بین میزان نگرش دانشجویان نسبت به منشور حقوق بیمار و متغیرهای سن، تاهل، رشته تحصیلی، سال تحصیلی، اطلاع از مفاد منشور حقوق بیمار و موثر بودن محتوی دوره آموزشی ارتباط آماری معناداری مشاهده نشد ولی بین میزان نگرش و متغیرهای جنس ($P < 0/013$) و منبع اطلاعاتی ($P < 0/001$) آماری معناداری مشاهده شد. به نحوی که نگرش دانشجویان زن نسبت به منشور حقوق بیمار بهتر از دانشجویان مرد بود. همچنین دانشجویانی که از منابع مختلف جهت افزایش اطلاعات پیرامون منشور حقوق بیمار استفاده می کردند، نگرش بهتری نسبت به سایر دانشجویان داشتند. همچنین نتایج نشان داد که بین میزان آگاهی دانشجویان با میزان نگرش آنان در خصوص منشور حقوق بیمار رابطه آماری معناداری وجود دارد ($P < 0/001$) در همین رابطه و بر اساس آنالیز رگرسیون خطی، به ازای هر یک نمره افزایش در میزان آگاهی نمونه ها، میزان نگرش آنها به میزان ۰/۴۵ نمره افزایش می یابد.

صورت چهارگزینه ای بود که جهت امتیاز دهی بدین صورت عمل شد که به پاسخ های صحیح امتیاز یک و به پاسخ های غلط امتیازی داده نشد سپس نمرات اکتسابی از پرسشنامه آگاهی سنجی در معیار ۱۰۰ محاسبه گردیده و افراد بر حسب نمرات اکتسابی از پرسشنامه در یکی از طبقات دارای آگاهی خوب (≥ 75)، آگاهی متوسط (۷۵-۵۰) و آگاهی ضعیف (≤ 50) قرار داده شده و سوالات بخش نگرش به صورت چهار جوابی به صورت نگرش کاملاً موافق، موافق، کاملاً مخالف، مخالف بود که بعد از جمع آوری، نگرش دانشجویان در سه حیطه ی نگرش خوب (≥ 75)، نگرش متوسط (۷۵-۵۰) و نگرش ضعیف (≤ 50) طبقه بندی شدند. جهت بررسی روایی و پایایی پرسشنامه نیز با توجه به اینکه پرسشنامه مذکور قبلاً توسط زارعی و همکاران^۱، رنجبر و همکاران^۱ و پارساپور^۲ مورد تایید قرار گرفته بود، از روایی و پایایی لازم برخوردار بوده و ضرورتی برای انجام روایی و پایایی مجدد وجود نداشت.

به منظور تجزیه و تحلیل داده ها نیز پس از جمع آوری اطلاعات و کنترل های لازم، اطلاعات وارد رایانه شده و سپس داده ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۲ با استفاده از آمار توصیفی (میانگین و درصد فراوانی) و آزمون های آماری کای دو، تی مستقل و ضریب همبستگی تجزیه و تحلیل شد، سطح معنی داری داده ها کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته ها:

یافته های پژوهش نشان داد که ۵۶/۷٪ از دانشجویان شرکت کننده در گروه سنی بین ۲۵ - ۲۳ سال بودند که حداکثر سن ۲۸ و حداقل سن ۲۰ سال بود. ۶۰٪ از نمونه ها زن و ۴۰٪ مرد بودند، ۵۱/۱٪ از دانشجویان در سال چهارم و ۴۸/۹٪ در سال سوم در حال تحصیل بودند، که از این تعداد ۶۲/۲٪ در رشته پرستاری و ۳۷/۸٪ در رشته مامایی مشغول به تحصیل بودند (جدول ۱).

اکثر دانشجویان شرکت کننده ۷۶/۶٪ از مفاد منشور حقوق بیمار اطلاعی نداشتند، ۶۵/۶٪ از دانشجویان محتوای دوره آموزشی را جهت ارتقای آگاهی در خصوص حقوق بیمار موثر نمی دانستند، ۲۴/۴٪ از دانشجویانی که از حقوق بیمار مطلع بودند، اطلاعات

جدول ۱. توزیع فراوانی متغیرهای دموگرافیک دانشجویان پرستاری و مامایی در سال ۱۳۹۱

شاخص آماری	متغیرها	فراوانی		میزان آگاهی	P-value	میزان نگرش	P-value		
		تعداد	(درصد)						
سن	۲۰-۲۲	۳۲(۳۵/۶)	ضعیف	۳/۳	۰/۰۰۱	موافق	۱۶/۷		
			متوسط	۱۸/۹		کاملاً موافق	۱۳/۳		
			خوب	۱۳/۳		مخالف	۵/۵		
	۲۳-۲۵	۵۱(۵۶/۷)	ضعیف	۵/۶		موافق	۱۶/۷		
			متوسط	۳۳/۳		کاملاً موافق	۳۳/۳		
			خوب	۱۷/۸		مخالف	۶/۷		
	۲۶-۲۸	۷(۷/۸)	ضعیف	۱/۱		موافق	۵/۶		
			متوسط	۳/۳		کاملاً موافق	۱/۱		
جنس	مذکر	۳۶(۴۰)	ضعیف	۴/۴	۰/۱۸۵	موافق	۱۱/۱		
			متوسط	۲۵/۶		کاملاً موافق	۲۰		
			خوب	۱۰		مخالف	۸/۹		
	مونث		ضعیف	۵/۶		موافق	۲۷/۸		
		۵۴(۶۰)	متوسط	۳۰		کاملاً موافق	۲۷/۸		
			خوب	۲۴/۴		مخالف	۴/۴		
	وضعیت تاهل	مجرد	۶۹(۷۶/۷)	ضعیف		۸/۹	۰/۱۲۴	موافق	۲۸/۹
				متوسط		۳۶/۷		کاملاً موافق	۳۷/۸
			خوب	۳۱/۱	مخالف	۱۰			
متاهل		۲۱(۲۳/۳)	ضعیف	۱/۱	موافق	۱۰			
			متوسط	۱۸/۹	کاملاً موافق	۱۰			
			خوب	۳/۳	مخالف	۳/۳			
سال تحصیلی		سال سوم	۴۴(۴۸/۹)	ضعیف	۴/۴	۰/۱۵۳		موافق	۲۰
				متوسط	۲۳/۳			کاملاً موافق	۲۲/۲
			خوب	۲۱/۱	مخالف		۶/۶		
	سال چهارم	۴۶(۵۱/۱)	ضعیف	۵/۶	موافق		۱۸/۹		
			متوسط	۳۲/۲	کاملاً موافق		۲۵/۶		
			خوب	۱۳/۳	مخالف		۶/۷		
	رشته تحصیلی	پرستاری	۵۶(۶۲/۲)	ضعیف	۶/۷		۰/۵۶۰	موافق	۲۳/۳
				متوسط	۳۵/۶			کاملاً موافق	۳۰
			خوب	۲۰	مخالف	۸/۹			
مامایی		۲۴(۳۷/۸)	ضعیف	۳/۳	موافق	۱۵/۶			
			متوسط	۲۰	کاملاً موافق	۱۷/۸			
			خوب	۱۴/۴	مخالف	۴/۴			

بحث:

نتایج این پژوهش نشان داد که تنها ۳۴/۴٪ از دانشجویان از آگاهی خوبی در خصوص منشور حقوق بیمار برخوردار بودند و مابقی از سطح آگاهی ضعیف یا متوسط برخوردار بودند. ۵۲/۲٪ از دانشجویان نگرش متوسط و ضعیف و ۴۷/۸٪ از دانشجویان نگرش خوبی نسبت به منشور حقوق بیمار داشتند. بر همین اساس نتایج مطالعه نصیریانی و همکاران که به بررسی دیدگاه پرستاران در خصوص مفاد منشور حقوق بیمار پرداختند حاکی از رضایت بخش نبودن دیدگاه پرستاران در این خصوص بود.^۳ نتایج مطالعه رنجبر و همکاران (۱۳۸۸) نیز نشان داد که بیش از ۶۳٪ از دانشجویان آگاهی ضعیفی نسبت به حقوق بیمار داشتند که نتایج رنجبر با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد.^۱

در مطالعه ی دیگری که در پاکستان (۲۰۰۱) انجام شد بیانگر آگاهی ضعیف اعضای گروه جراحی از حقوق بیمار و اخلاق پزشکی بود.^{۱۱} در پژوهشی که توسط یعقوبی (۱۳۹۱) به انجام رسید مشاهده شد که اکثریت دانشجویان پزشکی و پرستاری از قوانین مربوط به حقوق بیمار، در حد مطلوب آگاهی داشتند که این امر با نتایج مطالعه حاضر همخوانی ندارد.^{۱۱} مطالعه ی دیگری که توسط بصیری مقدم (۱۳۹۰) انجام شد نشان داد که آگاهی بیماران و کارکنان گروه پزشکی در خصوص حقوق بیمار در حد خوب بوده ولی میزان رعایت آن در حد مطلوب نیست.^{۱۲} پارساپور (۱۳۸۸) در پژوهش خود بیان داشت که میزان نگرش پرستاران از میزان رعایت حقوق بیمار در حد مطلوبی قرار ندارد.^۱ پارسا نیا (۱۳۹۰) نیز اعلام کرد که سطح آگاهی پرستاران در مورد منشور حقوق بیمار در حد پایین می باشد.^{۱۳} چنان چه رنجبر اعلام داشت، به نظر می رسد که دلیل بیشتر بودن آگاهی پرستاران آن است که کسب این آگاهی در محیط بیمارستان بوده در حالی که اطلاعات دانشجویان بیشتر به صورت تئوری کسب شده است لذا این امر می تواند با تشکیل کلاس های آموزشی، تهیه پمفلت هایی پیرامون حقوق بیمار و همچنین شرکت دادن فعال دانشجویان در سمینارهای مربوطه و تخصیص یک واحد اختصاصی در خصوص مقررات قانونی و شرح وظایف پرستاری و آشنایی با حقوق قانونی بیمار و پرستار میتواند در افزایش آگاهی و نگرش دانشجویان مثر باشد. بیشترین آگاهی مربوط به

گروه سنی ۲۵ - ۲۳ بود که براساس آزمون آماری بین سن و میزان آگاهی از منشور حقوق بیمار اختلاف معنی داری یافت شد ($P < 0/001$) که رابطه مستقیم و مثبت بود که این امر می تواند بدلیل برخورد بیشتر و تجربه بیشتر آنان در مواجهه با بیماران در محیط بیمارستانی باشد. بر همین اساس نتایج مطالعه رنجبر و همکاران نیز این امر را اثبات می کند به صورتی که وی در مطالعه خود به آگاهی معنا داری بین سن و میزان آگاهی کارورزان پزشکی دست یافت، همچنین بین میزان آگاهی در خصوص منشور حقوق بیمار و متغیر جنسیت ارتباط آماری معنی داری مشاهده شد ($P < 0/042$) به صورتی که دانشجویان زن از میزان آگاهی بیشتری در خصوص حقوق بیمار برخوردار بودند. در همین رابطه نتایج مطالعه رنجبر نیز نشان داد که بین میزان آگاهی کارورزان پزشکی در خصوص منشور حقوق بیمار و جنسیت ارتباط معنا داری وجود دارد^۱ در همین رابطه نتایج مصدق راد (۱۳۸۳) نیز از آگاهی بیشتر پزشکان زن در خصوص حقوق بیمار خبر داد^۸ این نتایج، با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد و علت این امر میتواند با دقت و ظرافت کاری زنان نسبت به مردان و همچنین مطالعه بیشتر آنان در خصوص منشور حقوق بیمار در ارتباط باشد.

میزان آگاهی بیشتر نمونه ها در هر دو گروه مجرد و متاهل در حد متوسط بود، که بیشترین میزان آگاهی مربوط به افراد متاهل بود، از لحاظ میزان آگاهی در خصوص منشور حقوق بیمار و متغیر تاهل اختلاف معنی داری یافت شد ($P < 0/001$). میزان آگاهی در دانشجویان سال چهارم در خصوص منشور حقوق بیمار از دانشجویان سال سوم بیشتر بود و بیشترین میزان آگاهی مربوط به دانشجویان پرستاری بود ولی بر اساس آزمون آماری اختلاف آماری معناداری بین سال تحصیلی و میزان آگاهی یافت نشد. در همین رابطه مطالعه قلجه و همکاران (۱۳۸۸) نشان داد بین سن و سابقه کار با میزان آگاهی پرستاران از منشور حقوق بیمار ارتباط معنی داری وجود دارد.^۶ همچنین یافته های پارسا نیا و رنجبر نشان داد که بین سن و میزان آگاهی ارتباط معکوسی وجود دارد^{۱۲}. بر همین اساس نتایج مطالعه حاضر با نتایج مطالعه قلجه و همکاران، پارسا نیا و رنجبر و همکاران همخوانی دارد، ولی با نتایج نصیریانی و محمدنژاد که در طی

میزان آگاهی نمونه ها، میزان نگرش آنها به میزان ۰/۴۵ نمره افزایش می یابد. این امر بیانگر آن است که در دانشجویانی که نگرش مثبت نسبت به منشور داشتند میزان آگاهی بیشتری در خصوص حقوق بیمار داشتند. قلجه در مطالعه خود بیان داشت که بین میزان آگاهی و عملکرد پرستاران در خصوص منشور حقوق بیمار رابطه مستقیم وجود دارد.^۶ آگاهی روزافزون جوامع نسبت به موضوعات بهداشتی و تندرستی و هزینه های فزاینده ای که استفاده از خدمات بهداشتی درمانی برای مصرف کنندگان به همراه دارد باعث بروز یک جنبش فعال و در حال رشد در میان متقاضیان خدمات بهداشتی درمانی گردد. حمایت از حقوق بیمار توسط پرستاران تنها زمانی امکان پذیر است که آنان آگاهی لازم و نگرش درستی در این زمینه داشته و شرایط مناسب برای رعایت این حقوق فراهم باشد.^{۱۴}

نتیجه گیری:

نتایج حاصل از این مطالعه بیانگر آن است میزان آگاهی و نگرش در دانشجویان پرستاری و مامایی در خصوص منشور حقوق بیمار در حد متوسط و ضعیف بوده لذا با توجه به پایین بودن و رضایت بخش نبودن میزان آگاهی و نگرش دانشجویان پیشنهاد میگردد که یک واحد درسی یا حداقل یک سرفصل اختصاصی پیرامون منشور حقوق بیمار در برنامه درسی دانشجویان گنجانده شود و همچنین تهیه جزوات آموزشی کامل و معتبر و برگزاری سمینارهایی در خصوص آشنایی بیشتر دانشجویان نسبت به حقوق بیمار در ابتدای دوره کارآموزی و همچنین توجه بیشتر اساتید و مربیان بالینی نسبت به رعایت مفاد منشور حقوق بیمار می تواند در پیشبرد اهداف درمانی و آموزشی موثر واقع شود.

تقدیر و تشکر:

پژوهشگران لازم می دانند از کلیه دانشجویانی که در این مطالعه شرکت نمودند و همچنین معاونت تحقیقات و فناوری و کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه که ما را در انجام این پژوهش یاری کردند کمال تشکر را داشته باشند. این مقاله از نتایج طرح پژوهشی مصوب به شماره ۹۱۰۴۷ معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه استخراج شده است.

پژوهش خود ارتباط معنی داری بین جنس، سطح تحصیلات، با میزان آگاهی نشان ندادند، همخوانی ندارد^{۱۳}. نتایج پژوهش های انجام شده بیانگر آن است که انجام هر کاری به روش صحیح و درست مستلزم آگاهی از آن است برای رعایت حقوق بیماران نیز شرط اول داشتن آگاهی کافی از حقوق بیمار است.^{۱۴}

در خصوص میزان نگرش دانشجویان و ارتباط آن با متغیرهای دموگرافیک نتایج بیانگر آن بود که در گروه سنی ۲۳-۲۵ سال بیشترین میزان نگرش خوب وجود داشت. بیشترین میزان نگرش خوب در بین دانشجویان مونث بود که اختلاف آماری معنی داری بین دو گروه زن و مرد از لحاظ میزان نگرش یافت شد ($P < 0/013$) همچنین بیشترین میزان نگرش خوب در بین افراد مجرد ($0/37/8$) بود اختلاف آماری معنی داری بین دو گروه زن و مرد از لحاظ میزان نگرش یافت نشد. میزان نگرش خوب در بین دانشجویان پرستاری بیشتر از دانشجویان مامایی بود و میزان نگرش خوب در دانشجویان سال چهارم بهتر از دانشجویان سال سوم بود اختلاف آماری معنی داری بین رشته ی تحصیلی و سال تحصیلی مشاهده نشد. همچنین یافته های پژوهش نشان داد که بین میزان نگرش دانشجویان در خصوص منشور حقوق بیمار و منبع مطالعاتی دانشجویان ارتباط آماری معنی داری وجود دارد ($P < 0/001$) به گونه ای که دانشجویانی که از منابع مختلف جهت افزایش آگاهی خود در خصوص منشور بیمار استفاده میکردند بیشترین نگرش خوب را داشتند. فرج زادگان و حسینی (۱۳۸۲) در پژوهشی مشابه در اصفهان به این نتیجه رسیدند که کارورزان در مجموع نگرش متوسطی به منشور حقوق بیمار داشتند.^۸ نتایج پژوهش پارساپور نیز نشان داد که میزان نگرش پرستاران نسبت به رعایت حقوق بیماران در محورهای مختلف متفاوت است بیشترین مساله در مورد حقوق مرتبط با حق انتخاب و تصمیم گیری بیمار است که خصوصاً در بیمارستانهای آموزشی وضع مطلوبی ندارد.^۲

بر اساس نتایج حاصله بین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان پرستاری و مامایی در خصوص منشور حقوق بیمار رابطه آماری معناداری وجود دارد ($P < 0/001$) در همین رابطه و براساس آزمون رگرسیون خطی، به ازای هر یک نمره افزایش در

References:

1. Ranjbar M, Zargar S, Dehghani Arefi A. Evaluation of the clinical training of students in Yazd hospital patient's rights in 2010. *Iran J Med Ethics Hist Med* 2010; 61-50. [Persian]
2. Parsa Pour A, Malek Afzali M, Allaedini H, Bagher Larijani F. Attitude of patients, doctors and nurses on the patient's rights. *Iran J Med Ethics Hist Med* 2009; 1(3): 79-90. [Persian]
3. Nasiriani, H, Farnia F, Nasiriani F. Assess patients' rights of nurses in the hospitals of Yazd. *Sci J Forensic Med* 2007; 13(1): 33-37. [Persian]
4. Bagher Larijani F, Ghafori S, Zahedi F. Ethical considerations in clinical medical education. *Iran J Diabetes Lipid Disord* 2007; 4: 105-109. [Persian]
5. Ranghraz Jedi F, Rabei R. Reviewing the patients' charter doctors and nurses in the city of Kashan in 2004. *Behbood* 2006; 10(30): 45-40. [Persian]
6. Ghalaje M, Zakeri Z, Rezaei N, Abedzadeh R. Physicians and nurses awareness and function about patient's right charter in Zahedan. *Iran J Med Ethics Hist Med*. 2010; 3 (0 and 2):69-75. [Persian]
7. Woogara j. Patients' rights: to privacy and dignity in the NHS. *Nurse Stant* 2005; 19(18): 7-33
8. Mosadegh Rad A. Physician awareness of patient rights and patient compliance martyr Beheshti hospital in Isfahan. *Iran J Med Educ* 2004; 11: 50-43. [Persian]
9. Shiraz B, Shamim M, Shamim MS, Ahmad A, Medical ethics in surgical wards: knowledge, attitude and practice of surgical team members in Karachi. *Indian J Med Educ* 2005; 2(3): 6-94.
10. Voskuee Eshkooori KH, Karimi M, Asnaashari H, Cohan N. Evaluation of patient rights in hospitals affiliated to Tehran University of Medical Sciences in 2009. *Iran J Med Ethics Hist Med* 2010; 2(4): 53-47. [Persian]
11. Bassiri Moghadam K, Bassiri Moghadam M, Moslem M, Ajam Zybd HJF. Awareness of patients and medical staff and observance of patient rights in a teaching hospital Gonabad. *Ofoh-e-Danesh* 2011; 17(1): 54-45. [Persian]
12. Parsinia M, Goodarzi M, Babaii G. Knowledge of nurses in hospitals in the city of Karaj Patient Rights. *J Urmia Nurs Midwifery Fac* 2008; 5(2): 2-6. [Persian]
13. Mohammad Nejad A, Ehsani R, Beigjani J, Abutalebi Gh, Kalantarzadeh M, Akbari Kaji M. Knowledge of patient's rights in a teaching hospital in 2010. *Med Ethics* 2012; 6(19): 82-67. [Persian]
14. Hoshmand AS, Joolaii S, Mehrdad N. Nurses' information and their view points about patient's rights and practical facilitators in clinics. *Hayat* 2006; 12(4):57-66. [Persian]

The knowledge and attitudes of nursing and midwifery students of Kermanshah University of Medical Sciences in conjunction with the need to respect the patients' bill of rights, 2012

Jahangir Rezaei¹, Amir Arian^{*2}, Pegahe Seddighii³, Mahmoud Fakhri⁴, Arash Ziapoor⁵, Faranak Jafari¹

1. Department of Nursing, School of Nursing and Midwifery, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran.

2. Student Research Committee, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran.

3. Imam Ali Hospital, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran.

4. Department of Operating Room, Paramedical School, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran.

5. Public relations Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran.

*Corresponding Author:

Kermanshah, Student Research Committee, Kermanshah University of Medical Sciences.

Email:

amirarian89@yahoo.com

Abstract:

Introduction: Defense of human rights is for preserving human beings. Demanding and observance of patient rights requires introduction and awareness of groups that are involved with patients. So the purpose of this study is surveying awareness rate and nursing and midwifery student's attitude about doing human rights charter in Kermanshah of medical School, 2012.

Methods: The present study was done by descriptive - analytic and sectional method in 2012. The study societies are all the nursing and midwifery. The study samples involve third and fourth year students that enter study by census method and using questionnaire. Data using SPSS 12 they were be analyzed.

Results: In this study, 90 students were assessed for the level of awareness in %55.6 of students, moderate %34.4 good, %10 poor, respectively. The attitude rate of students in %47.8 good attitude, %38.9 intermediate, and %13.3 attitude weak the rights of patients. Results There is meaningful association between the level of knowledge and age and Marriage ($P < 0.001$). In addition there is attitude rate and sex ($P < 0.013$) and data source ($P < 0.001$) correlation was found.

Conclusion: According to results, importance of subject, student's direct relations with patients, the average awareness and students attitude, it's necessary that authorities provide facilities for increasing student's attitude and awareness.

Key words: Awareness, attitude, human rights charter.

How to cite this article

Rezaei J, Arian A, Seddighii P, Fakhri M, Ziapoor A, Jafari F. The knowledge and attitudes of nursing and midwifery students of Kermanshah University of Medical Sciences in conjunction with the need to respect the patients' bill of rights, 2012. J Clin Res Paramed Sci 2014; 3(1): 32-39